

JAMOA KELISHUVLARI VA ULARNING IJTIMOY SHERIKCHILIK MUNOSABATLARINING TARTIBGA SOLINISHIDAGI O'RNI

Toshkent viloyati yuridik texnikum o'quvchisi

Atayev Maksim Dmitriyevich

Annotatsiya: *Ushbu maqolada jamoat kelishuvlarida sherikchilik munosabatlarini tartibga solish haqida bayon qilingan.*

Annotatsiya: *В данной статье описано регулирование партнерских отношений в публичных договорах.*

Annotation: *This article describes the regulation of partnership relations in public agreements.*

Kalit so'zlar: *jamoat kelishuvi, tarmoq kelishuv.*

Ключевые слова: *командное соглашение, сетевое соглашение.*

Keywords: *team agreement, network agreement.*

Jamoat kelishuvi hududiy va tartibga solinadigan masalalari jihatdan keng miqyosda amal qiladigan lokal me'yoriy hujjatdan iborat bo'lib, muayyan kasb, tarmoq, hudud xodimlari uchun mehnat shartlari, ish bilan ta'minlash va ijtimoiy kafolatlar belgilash borasidagi majburiyatlarni o'z ichiga oluvchi normativ hujjat sanaladi.

Jamoat kelishuvi — muayyan kasb, tarmoq, hudud xodimlari uchun mehnat shartlari, ish bilan ta'minlash va ijtimoiy kafolatlar belgilash borasidagi majburiyatlarni o'z ichiga oluvchi normativ hujjatdir.

Jamoat kelishuvlari muzokarlarda ishtirok etayotgan taraflarning kelishuviga muvofiq ikki taraflama va uch taraflama bo'lishi mumkin. Kelishuvni tuzish vaqtida uchinchi taraf sifatida ijro etuvchi hokimiyat organi ishtirok etishi mumkin.

Kasaba uyushmalari, xodimlarning boshqa vakillik organlari ish beruvchi yoki ish beruvchining vakili bo'lmagan ijro etuvchi hokimiyat organidan ular bilan ikki taraflama kelishuv tuzishni talab etishga haqli emas.

Bosh kelishuv O'zbekiston Kasaba uyushmalari Federatsiyasi Kengashi (xodimlarning boshqa vakillik organlari) va ish beruvchilarning Respublika miqyosidagi birlashmalari o'rtasida, taraflarning taklifiga ko'ra esa, O'zbekiston Respublikasi Hukumati bilan ham tuziladigan normativ hujjat sanaladi.

Bosh kelishuv ijtimoiy-iqtisodiy masalalar xususida kelishib siyosat olib borishning umumiy prinsiplarini belgilab beradi.

Tarmoq kelishuvlari tegishli kasaba uyushmalari (xodimlarning boshqa vakillik organlari) va ish beruvchilar (ularning birlashmalari) o'rtasida, taraflarning taklifiga ko'ra esa O'zbekiston Respublikasi Bandlik va Mehnat munosabatlari vazirligi bilan ham tuziladi.

Tarmoq kelishuvlari tarmoqni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlan-tirishning asosiy yo'nalishlarini, mehnat shartlari va unga haq to'lashni, tarmoq xodimlarining (kasbdoshlar guruhlarining) ijtimoiy kafolatlarini belgilab beradi.

Hududiy kelishuvlar tegishli kasaba uyushmalari (xodimlarning boshqa vakillik organlari) va ish beruvchilar (ularning birlashmalari) o'rtasida, taraflarning taklifiga ko'ra esa mahalliy ijro etuvchi hokimiyat organlari bilan ham tuziladi.

Hududiy kelishuvlar hududlarning xususiyatlari bilan bog'liq bo'lgan muayyan ijtimoiy-iqtisodiy muammolarni hal qilish shartlarini belgilaydi.

Jamoa kelishuvlarini ishlab chiqish va tuzish muzokaralar olib borish, kelishuvining loyihasini tayyorlash uchun taraflar teng huquqlilik asosida tegishli vakolatlarga ega bo'lgan vakillardan iborat komissiyaga topshiriladi.

Komissiyaning tarkibi, muzokaralarning muddati, o'tkaziladigan joyi va kun tartibi taraflar qarori bilan belgilanadi.

Muzokaralarda ishtirok etayotgan taraflarga jamoa shartnomasi, kelishuvining mazmunini tashkil etuvchi masalalarni tanlash va muhokama qilishda to'la erkinlik beriladi.

Ish beruvchilar va ularning birlashmalari, ijro etuvchi hokimiyat organlari kasaba uyushmalariga, xodimlarning boshqa vakillik organlariga muzokaralar uchun o'zlaridagi zarur ma'lumotlarni berishlari shart.

Xodimlarning tegishli pog'onadagi vakillik organlari (ularning birlashmalari) bir nechta bo'lgan taqdirda xodimlar tomonidan ajratiladigan komissiya a'zolari shu organlar (ularning birlashmalari) o'rtasidagi kelishuvga muvofiq belgilanadi.

Jamoa kelishuvining loyihasi komissiya tomonidan ishlab chiqiladi va kelishuv qatnashchilarining vakolat berilgan vakillari tomonidan imzolanadi.

Taraflar tomonidan imzolangan jamoa kelishuvi, uning ilovalari yetti kunlik muddat ichida kelishuv ishtirokchilariga, shuningdek bildirish ro'yxatidan o'tkazish uchun O'zbekiston Respublikasi Bandlik va mehnat munosabatlari vazirligining tegishli organlariga yuboriladi.

Jamoa kelishuvlarining mazmunini taraflar belgilaydilar.

Jamoa kelishuvlarida:

–mehnatga haq to'lash, mehnat shartlari va uni muhofaza qilish, mehnat va dam olish tartibi;

–narxlarning o'zgarib borishiga, inflyatsiya darajasiga, kelishuvlarda belgilab qo'yilgan ko'rsatkichlarning bajarilishiga qarab mehnatga haq to'lashni tartibga solish mexanizmi;

–eng kam miqdori qonun hujjatlarida nazarda tutiladigan kompensatsiya tarzidagi qo'shimcha to'lovlar;

–xodimlarning ishga joylashishiga, ularni qayta o'qitishga ko'maklashish;

–ekologiya jihatidan xavfsizlikni ta'minlash hamda ishlab chiqarishda xodimlarning sog'lig'ini muhofaza qilish;

–xodimlar hamda ularning oila a'zolarini ijtimoiy himoya qilish bo'yicha maxsus tadbirlar;

–davlat korxonalarini xususiylashtirish chog'ida xodimlarning manfaatlariga rioya qilish;

–nogironlar va yoshlar (shu jumladan, oʻn sakkiz yoshga toʻlmagan shaxslar) mehnatidan foydalanish maqsadida ular uchun qoʻshimcha ish joylari tashkil etuvchi korxonalarga beriladigan imtiyozlar;

–ijtimoiy sheriklik hamda uch taraflama hamkorlikni rivojlan–tirish, jamoa shartnomalarini tuzishga koʻmaklashish, mehnat nizolarining oldini olish, mehnat intizomini mustahkamlash toʻgʻrisidagi qoidalar nazarda tutilishi mumkin.

Jamoa kelishuvlarida boshqa mehnat va ijtimoiy-iqtisodiy masalalar boʻyicha qonun hujjatlariga zid kelmaydigan qoidalar ham boʻlishi mumkin.

Jamoa kelishuvi u imzolangan yoki kelishuvda belgilangan vaqtdan boshlab kuchga kiradi.

Jamoa kelishuvining amal qilish muddati taraflar tomonidan belgilanadi va u uch yildan oshib ketmasligi lozim.

Jamoa kelishuvi vakolatli organlari shu kelishuvni tuzgan xodimlarga va ish beruvchilarga nisbatan tatbiq etiladi.

Uch taraflama kelishuv tuzilgan taqdirda uning amal qilishi ijro etuvchi hokimiyatning tegishli organiga ham tatbiq etiladi.

Barcha pogʻonadagi jamoa kelishuvlarining bajarilishi bevosita taraflar yoki ular vakolat bergan vakillar, shuningdek Oʻzbekiston Respublikasi Bandlik va mehnat munosabatlari vazirligining tegishli organlari tomonidan tekshirib turiladi. Tekshirish vaqtida taraflar bu ish uchun kerakli maʼlumotlarni taqdim qilishlari shart.

Jamoa kelishuvi ijtimoiy sherikchilik munosabatlarini makro darajada tartibga soluvchi lokal meʼyoriy hujjat sifatida mehnat sharoitlarini tarmoq hamda yirik hudud doirasida belgilanishida muhim oʻrin tutadi hamda tarmoq doirasida xodimlar moddiy-turmush, ishlab chiqarish sharoitlarini oʻzaro yaqinlashtirishga, keng miqyosda ijtimoiy muhofaza choralari koʻrilishiga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Oʻzbekiston Respublikasining Mehnat kodeksi hujjat 30.04.2023 sanasi holatiga IX bob 80-modda

2. Oʻzbekiston Respublikasining Mehnat kodeksi hujjat 30.04.2023 sanasi holatiga IV bob 41-modda